

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

Tradus și revizuit de IER (<http://ier.gov.ro/>)

CURTEA EUROPEANĂ A DREPTURILOR OMULUI

SECȚIA A PATRA

CAUZA CÎNȚA ÎMPOTRIVA ROMÂNIEI

(Cererea nr. 3891/19)

HOTĂRÂRE

Articolul 8 • Respectarea vieții de familie • Restrângerea dreptului de vizitare al reclamantului pe baza tulburării lui psihice, fără evaluarea impactului asupra aptitudinilor lui de îngrijire sau asupra siguranței copilului • Lipsa de evaluare a interesului superior al copilului sau a stării actuale de sănătate a reclamantului
Articolul 14 • Discriminare • Lipsa motivelor convingătoare din partea statului pârât pentru a respinge prezumția de discriminare

STRASBOURG

18 februarie 2020

DEFINITIVĂ

18.06.2020

*Hotărârea a rămas definitivă în condițiile prevăzute la art. 44 § 2 din Convenție.
Poate suferi modificări de formă.*

În cauza Cînța împotriva României,

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secția a patra), reunită într-o cameră compusă din:

Jon Fridrik Kjølbro, *președinte*,

Faris Vehabović,

Iulia Antoanella Motoc,

Carlo Ranzoni,

Stéphanie Mourou-Vikström,

Georges Ravarani,

Péter Paczolay, *judecători*,

și Marialena Tsirli, *grefier de secție*,

Având în vedere:

cererea împotriva României, prin care un resortisant român, domnul Marcel Dan Cînța („reclamantul”) a sesizat Curtea la 9 ianuarie 2019 în temeiul art. 34 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale („Convenția”);

decizia de a comunica cererea Guvernului României („Guvernul”);

observațiile părților,

După ce a deliberat în camera de consiliu, la 17 decembrie 2019 și la 28 ianuarie 2020,

Pronunță prezenta hotărâre, adoptată la cea din urmă dată:

INTRODUCERE

Cererea vizează restrângerea de către instanțe a dreptului reclamantului de vizitare a fiicei lui de 4 ani în timpul procesului de divorț și încredințare a minorului. Reclamantul a susținut că afecțiunea lui psihică a avut un rol semnificativ în restrângerea dreptului său, deși nu a fost adusă nicio probă în fața instanțelor că ar constitui o amenințare pentru siguranța fiicei lui.

ÎN FAPT

1. Reclamantul s-a născut în 1965 și locuiește în Baia Mare. Acesta a fost reprezentat în fața Curții de doamna I.-R. Muscan, avocat în Baia Mare.

2. Guvernul a fost reprezentat de agentul său guvernamental, cel mai recent doamna S.-M. Teodoroiu, din cadrul Ministerului Afacerilor Externe.

3. Faptele cauzei, astfel cum au fost expuse de părți, pot fi rezumate după cum urmează.

4. În 2007, reclamantul s-a căsătorit cu doamna X. Ei se cunoscuseră în același an, în timp ce erau amândoi pacienți în spitalul de psihiatrie Cavnic. În 2014, s-a născut fiica cuplului, Y. Aceștia au locuit împreună până la 14 iunie 2018, când X s-a mutat din locuința familiei și a luat-o pe Y cu ea. La 26 iunie 2018, X a introdus acțiunea de divorț.

5. La data separării cuplului, reclamantul nu lucra și primea o pensie de invaliditate. X lucra la o școală, fiind cadru didactic și directoare-adjunctă. La data respectivă, ea nu mai figura ca suferind de o afecțiune psihică.

6. De la separarea cuplului, X s-a opus oricărui contact, fie direct, fie prin telefon, între reclamant și copil. Acesta și-a putut vedea fiica o singură dată, la 5 iulie 2018, pentru o jumătate de oră.

7. La 30 iulie 2018, reclamantul a formulat o cerere la Judecătoria Baia Mare pentru pronunțarea unei ordonanțe președințiale. Acesta a solicitat ca, în timpul procesului de divorț, copilul să fie înapoiat pentru a locui împreună cu el în locuința familiei, unde locuise de când s-a născut. Alternativ, reclamantul a solicitat ca instanța să stabilească un program de vizitare astfel încât acesta să poată petrece timp cu copilul în locuința sa, în fiecare marți și joi de la 18:00 la 20:00, și, o dată la două săptămâni, de la ora 18:00 vinerea până la ora 18:00 duminica.

8. La 8 august 2018, X a consimțit ca reclamantul să o vadă pe fiica lor, dar numai marțea și joia, în locuri publice și în prezența ei. Aceasta a mai solicitat ca instanța să stabilească domiciliul copilului cu ea în timpul procesului de divorț și să îl oblige pe reclamant să contribuie la nevoile financiare ale copilului. X a explicat că a părăsit locuința familiei împreună cu copilul pentru că reclamantul, care suferea de schizofrenie paranoidă, o agresase fizic și psihologic, uneori chiar în prezența copilului lor. X a susținut că reclamantul s-a comportat, de asemenea, abuziv cu fiica lor, spunându-i acesteia, în mai multe rânduri, că el nu avea nevoie de dragostea ei. A mai susținut că, din cauza afecțiunii reclamantului, acesta nu fusese niciodată lăsat singur cu copilul. Ori ea, ori bunica maternă a copilului fuseseră întotdeauna prezente.

9. Judecătoria a examinat dosarele psihiatrice ale părinților (internarea cea mai recentă a reclamantului, la cererea soției lui, fiind de la 6 la 25 aprilie 2017, la secția de psihiatrie a Spitalului Municipal Sighetul Marmației).

10. Instanța, de asemenea, a audiat declarații din partea bunicii maternelne, a bunicii paternne și din partea mătușii maternelne a lui X. Mătușa maternă a declarat că, cunoscându-l pe reclamant de când s-a căsătorit cu nepoata ei, a avut impresia că acesta a încercat întotdeauna să își controleze soția și să aibă ultimul cuvânt în orice discuție. Mama lui X a declarat că a avut grijă de Y în locuința reclamantului de când X a reînceput munca după încheierea concediului său de maternitate. Când Y a împlinit doi ani, reclamantul i-a interzis să mai vadă copilul, susținând că ar fi „abuzat-o” pe Y. A mai declarat că, în opinia ei, copilul nu ar fi în siguranță cu tatăl său, nici măcar pentru câteva zile, din cauza afecțiunii lui. Mama reclamantului a declarat că acesta a avut grijă de Y de când s-a născut, iar relația dintre tată și copil a fost dintotdeauna excelentă. Ea nu a fost martoră la niciun comportament agresiv în familie și nici nu a auzit de vreun astfel de comportament.

11. În plus, instanța a primit un raport de la Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului Baia Mare („Autoritatea pentru protecția copilului”) privind condițiile materiale oferite de fiecare părinte pentru creșterea copilului. Autoritatea pentru protecția copilului a avut întrevederi cu părinții și a examinat mediul lor casnic. Aceasta a concluzionat după cum urmează:

„În urma evaluării efectuate, se concluzionează că părinții sunt separați și tensiunile dintre ei fac orice comunicare civilizată cu scopul de a trata corect situația copilului imposibilă.

Copilul este sănătos și bine îngrijit de către mamă și bunica maternă. Copilul are 4 ani și a dezvoltat atașament față de toți adulții din viața lui (părinți, bunici).

[Reclamantul] consideră că poate oferi copilului condiții mai bune de locuit și multă dragoste și afecțiune și, pentru aceste motive, solicită ca reședința copilului să fie stabilită la el.

În opinia lui [X], tatăl nu oferă siguranță psiho-emoțională pentru copil, pentru că nu își recunoaște afecțiunea și nu își ia medicația.

Părinții au fost sfătuiți să pună interesul superior al copilului mai presus de furia și mândria lor și li s-a adus la cunoștință importanța faptului de a oferi copilului confort psiho-emoțional pentru a permite dezvoltarea armonioasă a personalității lui.

În lumina constatărilor anterioare, i se cere instanței să hotărască ținând seama de interesul superior al copilului.”

12. La 4 septembrie 2018, instanța reunită în camera de consiliu (judecătorul și grefierul) a audiat-o pe Y. Conform procesului-verbal de ședință redactat de instanță, Y i-a spus judecătorului că ea și mama ei s-au mutat la bunica ei pentru că reclamantul țipa la mama ei și uneori la ea. Îi plăcea să locuiască în casa bunicii ei pentru că nu țipa nimeni la ea și toată lumea se purta frumos.

13. Judecătoria s-a pronunțat la 4 septembrie 2018, stabilind întâlniri săptămânale între reclamant și Y de la ora 18:00 până la 20:00 marțea și joia doar în locuri publice și în prezența mamei. A stabilit, de asemenea, reședința copilului împreună cu mama până la sfârșitul procesului de divorț și l-a obligat pe reclamant la plata pensiei de întreținere pentru fiica sa. Părțile relevante ale hotărârii sunt redactate după cum urmează:

„[...]Probele depuse la dosar - înscrisurile, declarațiile martorilor și raportul Autorității pentru protecția copilului - nu indică niciun motiv justificat pentru a interzice vizitarea copilului de către reclamant.

Cu toate acestea, [...] [având în vedere] probele medicale depuse la dosar, care arată afecțiunea psihică cronică a reclamantului, precum și declarațiile martorilor și declarația copilului [...] pentru a proteja interesele copilului, vizitele trebuie limitate și trebuie să aibă loc în public în prezența mamei.”

14. Reclamantul a formulat recurs la Tribunalul Maramureș, susținând, în principal, că judecătoria s-a întemeiat exclusiv pe afecțiunea lui, într-o manieră subiectivă și parțială. Acesta nu fusese niciodată violent cu fiica lui

și nimic din dosar nu putea dovedi că el reprezenta o amenințare pentru ea. A negat, de asemenea, că ar fi fost vreodată violent față de soția lui și a explicat că X fusese cea care îl amenințase în mod repetat că se va folosi de afecțiunea lui pentru a-l interna în spitalul de psihiatrie și pentru a o lua pe Y de lângă el. De asemenea, a reiterat solicitarea ca fiica lui să fie înapoiată la domiciliul familiei împreună cu el.

15. La 18 septembrie 2018, Spitalul de psihiatrie din Baia Mare a informat instanța că în ultimii doi ani reclamantul și-a luat medicația și nu a suferit niciun episod de decompensare psihiatrică cauzată de afecțiunea lui.

16. Prin hotărârea definitivă din 15 noiembrie 2018, tribunalul a respins recursul. Părțile relevante ale hotărârii sunt redactate după cum urmează:

„În acord cu prima instanță, tribunalul reține că probele medicale depuse la dosar, împreună cu restul probelor – declarațiile martorilor, corespondența și atitudinea tatălui față de mamă – justifică stabilirea temporară a reședinței copilului cu mama, obligarea tatălui la plata pensiei de întreținere și stabilirea unui program de vizitare limitat în prezența mamei.

[...]

Rapoartele Autorității pentru protecția copilului au arătat că relația actuală dintre părinți face imposibilă orice comunicare civilizată (o plângere penală depusă în 2018 de către [X] pentru infracțiunea de amenințare este în prezent anchetată); [...] copilul este atașat emoțional de ambii părinți.

În dezacord cu [reclamantul], tribunalul constată că sentința primei instanțe nu a fost bazată exclusiv pe diagnosticul lui; instanța a luat în considerare toate probele depuse la dosar. Este de remarcat că nu i-a fost interzis tatălui să își viziteze fiica, ci vizitarea a fost doar limitată temporar datorită stării lui de sănătate actuale și atitudinii față de copil și de mamă; situația conflictuală generată de divorț l-a făcut [pe reclamant] să manifeste un comportament dezechilibrat care nu este centrat pe nevoia copilului de a crește într-un mediu fără tensiuni.

Faptul că [reclamantul] nu a suferit niciun episod de decompensare nu este în sine suficient în acest moment pentru a schimba rezultatul.”

CADRUL LEGAL RELEVANT

A. Codul civil

17. Conform art. 262 C. civ., un copil care nu locuiește împreună cu unul dintre părinți are dreptul la o relație personală cu părintele absent. Exercițarea aceluși drept poate fi limitat doar în conformitate cu legea, pentru motive temeinice și avându-se în vedere interesul superior al copilului.

18. Art. 263 C. civ., intitulat „Principiul interesului superior al copilului”, prevede că în luarea oricărei măsuri privind drepturile unui copil, autoritățile trebuie să se ghideze după principiul interesului superior al copilului. Deciziile adoptate de autorități în probleme legate de copii trebuie să țină seama de dorințele și interesele părinților, iar procedura trebuie să se desfășoare rapid.

19. În conformitate cu art. 400 C. civ., instanța care hotărăște asupra divorțului părinților stabilește și reședința copilului la unul dintre părinți, în lumina interesului superior al copilului. Art. 401 prevede că părintele cu care copilul nu locuiește are dreptul la o relație personală cu copilul. Instanța de tutelă va decide modalitățile de exercitare a acestui drept.

B. Codul de procedură civilă

20. Art. 920 C. proc. civ., în vigoare la data relevantă, prevedea că, în timpul procesului de divorț, instanța poate lua, prin intermediul unei ordonanțe președințiale, măsuri temporare privind încredințarea copiilor, pensia de întreținere, indemnizația copilului și stabilirea locuinței. Instanțele naționale acordă, de asemenea, dreptul de vizitare prin intermediul unei ordonanțe președințiale în timpul procesului de divorț (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Cristian Cătălin Ungureanu împotriva României*, nr. 6221/14, pct. 18 și 25, 4 septembrie 2018).

21. Art. 226 reglementează după cum urmează modul în care sunt audiați de instanțe martorii care sunt minori:

Art. 226 Ascultarea minorilor

„În cazul în care, potrivit legii, urmează să fie ascultat un minor, ascultarea se va face în camera de consiliu, ținând seama de împrejurările procesului, instanța hotărăște dacă părinții, tutorele sau alte persoane vor fi de față la ascultarea minorului.”

C. Discriminarea conform legislației române

22. Discriminarea este interzisă prin art. 16 din Constituție. Ordonanța Guvernului nr. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare cuprinde reglementări complexe în materie de discriminare.

23. În special, art. 1 proclamă că demnitatea umană, drepturile și libertatea cetățenilor și dezvoltarea liberă a personalității umane reprezintă valori fundamentale și sunt protejate prin lege. Sunt apoi enumerate toate zonele în care sunt asigurate principiile egalității de tratament și nediscriminării.

24. La art. 2 alin. (1) din ordonanță, discriminarea este definită ca orice deosebire, excludere, restricție sau preferință, pe bază de rasă, naționalitate, etnie, limbă, religie, categorie socială, convingeri, gen, orientare sexuală, vârstă, dizabilitate, boală cronică necontagioasă, infectarea HIV ori apartenența la o categorie defavorizată care are ca scop sau efect restrângerea ori înlăturarea recunoașterii, folosinței sau exercitării, în condiții de egalitate, a drepturilor omului și a libertăților fundamentale ori a drepturilor recunoscute de lege.

D. Legea privind sănătatea mintală

25. Legea nr. 487 din 11 iulie 2002 a sănătății mintale și a protecției persoanelor cu tulburări psihice prevede drepturile persoanelor cu tulburări psihice. În special, în conformitate cu art. 41, persoanele cu tulburări psihice au dreptul să exercite toate drepturile civile, politice, economice, sociale și culturale recunoscute în Declarația Universală a Drepturilor Omului, precum și în alte convenții și tratate internaționale în materie, la care România a aderat sau este parte. Art. 42 prevede că orice persoană cu tulburări psihice are dreptul la recunoașterea de drept ca persoană și are dreptul la viață particulară.

E. Documente internaționale relevante

1. Norme privind protecția copilului

26. Dispozițiile relevante din dreptul internațional privind protecția copilului sunt descrise, în parte, în *Strand Lobben și alții împotriva Norvegiei* [(MC), nr. 37283/13, pct. 134-36, 10 septembrie 2019].

2. Norme privind afecțiunile psihice și dizabilitatea psihică

(a) Documente ale Consiliului European

27. Carta Socială Europeană conține drepturi specifice pentru persoanele cu dizabilități, în special art. 15 (dreptul persoanelor cu dizabilități la independență, integrare socială și participare la viața comunității) și art. E (o diferență de tratament pe un motiv obiectiv și rezonabil nu este considerată ca discriminatorie).

28. În aprilie 2006, Comitetul de Miniștri a adoptat Recomandarea Rec(2006)5 privind Planul de Acțiune al Consiliului European pentru promovarea drepturilor a deplinei participări în societate a persoanelor cu dizabilități; îmbunătățirea calității vieții persoanelor cu dizabilități în Europa 2006-2015. Recomandarea includea în apendice Planul de Acțiune al Consiliului European 2006-2015. Obiectivul fundamental al Planului de Acțiune era de a ajuta statele membre să consolideze măsuri anti-discriminatorii și măsuri legate de drepturile omului pentru a crește oportunitățile egale și independența persoanelor cu dizabilități, pentru a le garanta libertatea de alegere, cetățenia deplină și participarea activă la viața comunității, precum și pentru a le îmbunătăți calitatea vieții.

29. Planul de Acțiune a fost continuat cu Strategia pentru invaliditate a Consiliului European 2017-2023 („Strategia”). Obiectivul general al Strategiei este ca persoanele cu dizabilități să se bucure de egalitate, demnitate și oportunități egale. Părțile cele mai relevante sunt redactate după cum urmează:

„52. Conștientizarea, inclusiv prin sistemul educațional, este o obligație specifică a statului în temeiul UNCRPD (art. 8). Persoanele cu dizabilități încă se confruntă cu indiferență, atitudini inacceptabile și stereotipuri bazate pe prejudecăți, frică și neîncredere în abilitățile lor. Acțiunea ar trebui ținută spre schimbarea acestor atitudini negative și stereotipuri prin politici, strategii și acțiuni de conștientizare eficiente care să implice toate părțile interesate relevante, inclusiv media.

53. Atitudinile și comportamentul discriminatorii, stigmatizarea și consecințele lor dăunătoare sau nocive asupra persoanelor cu dizabilități trebuie contracarate prin informare accesibilă și obiectivă cu privire la abilitate în opoziție cu inabilitatea. Aceasta include dizabilitățile și barierele în societate pentru a promova o mai bună înțelegere a nevoilor și îndeplinirea drepturilor persoanelor cu dizabilități și includerea lor în toate aspectele vieții.”

(b) Documente ale Organizației Națiunilor Unite

30. Dispozițiile relevante din Convenția Națiunilor Unite privind drepturile persoanelor cu dizabilități („CDPD”), ratificată de România la 31 ianuarie 2011, prevăd următoarele:

„Articolul 1 Scop

Scopul prezentei convenții este de a promova, proteja și asigura exercitarea deplină și în condiții de egalitate a tuturor drepturilor și libertăților fundamentale ale omului de către toate persoanele cu dizabilități și de a promova respectul pentru demnitatea lor intrinsecă.

[...]

Articolul 2 Definiții

În sensul prezentei convenții:

[...]

«Discriminare pe criterii de dizabilitate» înseamnă orice diferențiere, excludere sau restricție pe criterii de dizabilitate, care are ca scop ori efect diminuarea sau prejudicierea recunoașterii, beneficiului ori exercitării, în condiții de egalitate cu ceilalți, a tuturor drepturilor și libertăților fundamentale ale omului în domeniul politic, economic, social, cultural, civil sau în orice alt domeniu. Termenul include toate formele de discriminare, inclusiv refuzul de a asigura o adaptare rezonabilă;

[...]

Articolul 3 Principii generale

Principiile prezentei convenții sunt:

a) respectarea demnității inalienabile, a autonomiei individuale, inclusiv a libertății de a face propriile alegeri și a independenței persoanelor;

b) nediscriminarea;

c) participarea și integrarea deplină și efectivă în societate;

[...]

Articolul 4 Obligații generale

1. Statele Părți se angajează să asigure și să promoveze exercitarea deplină a tuturor drepturilor și libertăților fundamentale ale omului pentru toate persoanele cu dizabilități, fără niciun fel de discriminare pe criterii de dizabilitate. În acest scop, statele părți se angajează:

[...]

Articolul 5 Egalitatea și nediscriminarea

1. Statele părți recunosc faptul că toate persoanele sunt egale în fața legii și sub incidența legii și au dreptul fără niciun fel de discriminare la protecție egală și la beneficiu egal al legii.

2. Statele părți vor interzice toate tipurile de discriminare pe criterii de dizabilitate și vor garanta tuturor persoanelor cu dizabilități protecție juridică egală și efectivă împotriva discriminării de orice fel.

[...]

Articolul 8 Creșterea gradului de conștientizare

1. Statele părți se angajează să adopte măsuri imediate, eficiente și adecvate pentru::

a) creșterea gradului de conștientizare în societate, inclusiv la nivelul familiei, în legătură cu persoanele cu dizabilități și pentru promovarea respectării drepturilor și demnității acestora;

b) combaterea stereotipurilor, prejudecăților și practicilor dăunătoare la adresa persoanelor cu dizabilități, inclusiv cele pe criterii de sex și vârstă, în toate domeniile vieții;

[...]

Articolul 12 Recunoașterea egală în fața legii

1. Statele părți reafirmă că persoanele cu dizabilități au dreptul la recunoașterea, oriunde s-ar afla, a capacității lor juridice.

[...]

Articolul 22 Respectarea dreptului la viață privată

1. Nicio persoană cu dizabilități, indiferent de locul sau de tipul de reședință, nu va fi supusă intruziunii arbitrare sau nelegale în viața personală, în familia, căminul ori corespondența sa sau în alte tipuri de comunicare ori atacurilor ilegale la onoarea și reputația sa. Persoanele cu dizabilități au dreptul la protecția legii împotriva unor asemenea intruziuni sau atacuri.

2. Statele părți vor proteja confidențialitatea informațiilor referitoare la datele personale, medicale și de reabilitare ale persoanelor cu dizabilități, în condiții de egalitate cu ceilalți.

Articolul 23 Respectul pentru cămin și familie

1. Statele părți vor lua măsuri eficiente și adecvate pentru a elimina discriminarea împotriva persoanelor cu dizabilități în toate chestiunile referitoare la căsătorie,

familie, statutul de părinte și relațiile interpersonale, în condiție de egalitate cu ceilalți, astfel încât să asigure:

a) recunoașterea dreptului tuturor persoanelor cu dizabilități care sunt la vârsta căsătoriei de a întemeia o familie în baza consimțământului liber și deplin al viitorilor soți;

b) recunoașterea dreptului persoanelor cu dizabilități de a decide liber și responsabil asupra numărului de copii și a intervalului dintre nașteri și dreptului de a avea acces la informații corespunzătoare vârstei, la educație referitoare la reproducere și planificare familială și la mijloacele necesare care le oferă posibilitatea de a-și exercita aceste drepturi;

c) persoanele cu dizabilități, inclusiv copiii, își controlează fertilitatea în condiții de egalitate cu ceilalți.

2. Statele părți vor asigura respectarea drepturilor și responsabilităților persoanelor cu dizabilități în legătură cu tutela, custodia, curatela, adopția copiilor sau altele asemenea, atunci când aceste concepte există în legislația națională; în toate cazurile va avea prioritate interesul superior al copilului. Statele părți vor acorda asistență adecvată persoanelor cu dizabilități în îndeplinirea responsabilităților care le revin în creșterea copiilor lor.

3. Statele părți vor asigura copiilor cu dizabilități drepturi egale în viața de familie. În vederea exercitării acestor drepturi și pentru a preveni ascunderea, abandonarea, neglijarea și segregarea copiilor cu dizabilități, statele părți se vor angaja să furnizeze din timp informații complete, servicii și asistență copiilor cu dizabilități și familiilor acestora.

4. Statele părți se vor asigura că un copil nu va fi separat de părinții lui împotriva voinței sale, exceptând cazul în care autoritățile competente, în urma unui control judiciar, stabilesc, în conformitate cu legea și procedurile în vigoare, că această separare este necesară în interesul superior al copilului. Copilul nu va fi separat în niciun caz de părinți pe criterii de dizabilitate, fie a copilului, fie a unuia sau ambilor părinți.

[...]"

31. În plus, Comitetul Națiunilor Unite privind drepturile persoanelor cu dizabilități („Comitetul”) a emis mai multe Comentarii generale privind interpretarea CDPD. În special, în Comentariul general nr. 1 (2014) privind recunoașterea egală în fața legii (emis la 11 aprilie 2014), Comitetul a interpretat conținutul normativ al art. 12 după cum urmează:

„11. Articolul 12 alineatul (1) reafirmă dreptul persoanelor cu dizabilități de a fi recunoscute ca persoane în fața legii. Acest lucru garantează respectarea fiecărei ființe umane ca persoană cu personalitate juridică, care este o condiție prealabilă pentru recunoașterea unei capacități juridice a unei persoane.”

32. La 26 aprilie 2018, Comitetul a emis Comentariul general nr. 6 (2018) privind egalitatea și nediscriminarea. Acesta a reiterat, între altele, că persoanele cu dizabilități ar trebui să fie recunoscute pe deplin ca subiecți de drept și ca deținători de drepturi. Dispozițiile relevante sunt redactate după cum urmează:

„II. Egalitatea și nediscriminarea persoanelor cu dizabilități în dreptul internațional

[...]

7. Egalitatea și nediscriminarea sunt în centrul Convenției fiind evocate în mod consecvent prin articolele sale fundamentale, cu utilizarea repetată a formulei «în condiții de egalitate cu ceilalți», care leagă toate drepturile fundamentale ale Convenției de principiul nediscriminării. Demnitatea, integritatea și egalitatea persoanei au fost refuzate celor cu deficiențe reale sau percepute. Discriminarea a apărut și continuă să se producă, inclusiv în forme brutale, cum ar fi sterilizările sistematice și non-consensuale și intervențiile medicale sau hormonale (de exemplu: lobotomia sau tratamentul Ashley), administrarea forțată de medicamente și electroșocuri, izolarea, crima sistematică etichetată drept „eutanasiere”, avortul forțat sau impus, refuzul accesului la îngrijiri medicale și mutilarea și traficul de organe, în special prelevarea acestora de la persoanele cu albinism.

[...]

III. Modelul dizabilității bazat pe drepturile omului și egalitatea incluzivă

[...]

9. Modelul dizabilității bazat pe drepturile omului recunoaște că dizabilitatea este o construcție socială, iar deficiențele nu trebuie considerate drept un motiv legitim pentru negarea sau restricționarea drepturilor omului. Recunoaște, de asemenea, că dizabilitatea este doar unul din multele straturi ale identității unei persoane. Prin urmare, legile și politicile privind dizabilitatea trebuie să ia în considerare diversitatea persoanelor cu dizabilități. De asemenea, recunoaște că drepturile omului sunt interdependente, interconectate și indivizibile.

[...]

11. Egalitatea incluzivă este un nou model de egalitate dezvoltat în cadrul Convenției. Pe baza modelului de egalitate substanțială, egalitatea incluzivă extinde și elaborează conținutul noțiunii de egalitate la: a) o dimensiune echitabilă de redistribuire pentru a aborda dezavantajele socio-economice; b) o dimensiune de recunoaștere pentru a combate stigmatizarea, stereotipurile, prejudecățile și violența și pentru a recunoaște demnitatea ființelor umane și intersecționalitatea lor; c) o dimensiune participativă care să reafirme natura socială a oamenilor ca membri ai grupurilor sociale și recunoașterea deplină a umanității prin includerea în societate; d) o dimensiune de adaptare pentru a face loc diferenței ca o chestiune de demnitate umană. Convenția se bazează pe o egalitate incluzivă.

[...]

VI. Obligațiile generale ale statelor părți în cadrul Convenției privind nediscriminarea și egalitatea

[...]

31. Exercițarea efectivă a drepturilor privind egalitatea și nediscriminarea necesită adoptarea unor măsuri de implementare, cum ar fi: [...]

e) norme specifice privind dovezile și probele pentru a se asigura că atitudinile stereotipe cu privire la capacitatea persoanelor cu dizabilități nu au ca rezultat obstrucția victimelor discriminării în obținerea de despăgubiri;

[...]

VII. Relația cu alte articole specifice ale Convenției

[...]

C. Articolul 8 privind creșterea gradului de conștientizare

39. Discriminarea nu poate fi combătută fără sensibilizarea instituțiilor publice și societății civile. Astfel, orice măsură de nediscriminare și egalitate trebuie să fie însoțită de măsuri adecvate de creștere a gradului de conștientizare și de măsuri de schimbare sau eliminare a stereotipurilor peiorative cu privire la dizabilitate combinate cu atitudinile negative. În plus, violența, practicile dăunătoare și prejudecățile trebuie abordate prin campanii care să crească gradul de conștientizare. Statele părți ar trebui să întreprindă măsuri pentru a încuraja în special mass-media să prezinte persoanele cu dizabilități în conformitate cu scopul Convenției și să schimbe percepțiile negative față de acestea ca fiind persoane periculoase atât pentru ele cât și pentru ceilalți sau suferinde și dependente de îngrijire, fără autonomie și neproductive, reprezentând o povară economică și socială pentru societate.

[...]

J. Articolul 23 privind respectul pentru cămin și familie

61. Persoanele cu dizabilități se confruntă deseori cu discriminare în exercitarea dreptului lor de a se căsători sau a drepturilor lor parentale și familiale, datorită legilor și politicilor discriminatorii și a măsurilor administrative. Părinții cu dizabilități sunt adesea considerați inadecvați sau incapabili să aibă grijă de copiii lor. Separarea unui copil de părinții săi pe baza dizabilității copilului sau a părinților sau a ambilor constituie discriminare și încalcă articolul 23.

[...]"

33. Regulile standard privind egalizarea șanselor pentru persoanele cu dizabilități au fost adoptate de Adunarea Generală ONU la 4 martie 1994. Părțile relevante au următorul cuprins:

„Egalizarea șanselor

24. Termenul «egalizarea șanselor» desemnează procesul prin care diferitele sisteme ale societății și mediului, cum ar fi serviciile, activitățile, informarea și documentarea, sunt puse la dispoziția tuturor, îndeosebi la dispoziția persoanelor cu dizabilități.

25. Principiul drepturilor egale implică faptul că nevoile fiecărui individ în parte au o importanță egală, că acele nevoi trebuie să stea la baza planificării societăților și că toate resursele trebuie folosite într-un asemenea mod încât fiecare individ să aibă șanse egale de participare.

[...]

Norma nr. 9 Viața de familie și integritatea personală

Statele trebuie să promoveze participarea deplină a persoanelor cu dizabilități la viața de familie. Ele trebuie să promoveze dreptul acestor persoane la integritate personală și să se asigure că legile nu discriminează persoanele cu dizabilități în ceea ce privește relațiile sexuale, căsătoria sau calitatea de părinte.

1. Persoanele cu dizabilități trebuie să aibă posibilitatea să locuiască cu familiile lor. Statele trebuie să încurajeze includerea în programele de consiliere familială a unor module adecvate referitoare la dizabilitate și efectele sale asupra vieții de familie. Trebuie puse la dispoziția familiilor care includ o persoană cu dizabilități servicii de îngrijire temporare (respiro) care să degrezeze pe o perioadă limitată de timp familia de sarcinile îngrijirii persoanei cu dizabilități, precum și servicii de îngrijire la domiciliu cu caracter permanent. Statele trebuie să elimine toate obstacolele inutile de

care se lovesc persoanele care vor să crească sau să adopte un copil ori un adult cu dizabilități.

2. Persoanelor cu dizabilități nu trebuie să li se refuze șansa de a-și trăi viața sexuală, de a avea relații sexuale și de a deveni părinți. ținând cont că persoanele cu dizabilități pot întâmpina dificultăți în încheierea unei căsătorii și întemeierea unei familii, statele trebuie să încurajeze punerea la dispoziție a unor servicii de consiliere. Persoanele cu dizabilități trebuie să aibă același acces ca și ceilalți la metodele de planificare familială, precum și la informații într-o formă accesibilă în legătură cu funcționarea sexuală a corpurilor lor.

3. Statele trebuie să promoveze măsuri care să schimbe atitudinile negative față de căsătoria, sexualitatea și calitatea de părinte a persoanelor cu dizabilități, în special a fetelor și femeilor cu dizabilități, care încă predomină în cadrul societății. Media trebuie încurajată să aibă un rol important în înlăturarea unor astfel de atitudini negative.

[...]"

(c) Organizația Mondială a Sănătății

34. În 1996, Organizația Mondială a Sănătății a adoptat Liniile directoare pentru promovarea drepturilor omului cu privire la persoanele cu tulburări psihice. Părțile relevante au următorul conținut:

„4. Nu este admisă nici o discriminare bazată pe o afecțiune psihică. «Discriminare» reprezintă orice distincție, excludere sau preferință care are ca efect anularea sau afectarea exercitării egale a drepturilor. Nu vor fi considerate discriminatorii măsurile speciale cu singurul scop de a proteja drepturile sau de a asigura progresul persoanelor cu afecțiuni psihice. [...]

5. Orice persoană care suferă de o tulburare psihică are dreptul să exercite toate drepturile civile, politice, economice, sociale și culturale recunoscute în Declarația Universală a Drepturilor Omului, Pactul internațional cu privire la drepturile politice și civile și în alte instrumente relevante, precum Declarația privind drepturile persoanelor cu dizabilități și Ansamblul de principii ale ONU pentru protecția tuturor persoanelor supuse oricărei forme de detenție sau de încarcerare.”

ÎN DREPT

I. CU PRIVIRE LA PRETINSA ÎNCĂLCARE A ART. 8 DIN CONVENȚIE

35. Reclamantul s-a plâns de durata și de condițiile dreptului de vizitare. A susținut că programul de vizitare nu îi permitea să păstreze și să dezvolte o relație personală cu fiica sa și să participe efectiv la educarea ei, încălcându-se astfel dreptul lui la respectarea vieții de familie, prevăzut în art. 8 din Convenție, care, în măsura în care este relevant, este redactat după cum urmează:

„1. Orice persoană are dreptul la respectarea vieții sale private și de familie [...]

2. Nu este admis amestecul unei autorități publice în exercitarea acestui drept decât în măsura în care acest amestec este prevăzut de lege și dacă constituie o măsură care,

într-o societate democratică este necesară pentru [...] protejarea drepturilor și libertăților altora.”

A. Cu privire la admisibilitate

36. Curtea constată că acest capăt de cerere nu este nici vădit nefondat, nici inadmisibil pentru alte motive enumerate la art. 35 din Convenție. Prin urmare, trebuie să fie declarată admisibilă.

B. Cu privire la fond

1. *Observațiile părților*

(a) Reclamantul

37. Reclamantul a reiterat că programul de vizitare i-a limitat timpul petrecut cu fiica lui la două întâlniri de două ore pe săptămână, în prezența mamei. A susținut că acest aranjament nu permitea să aibă loc niciun dialog semnificativ între el și copil. Întâlnirile aveau loc seara, când copilul era deja obosit. În plus, întâlnirile se terminau invariabil cu el și soția lui certându-se în legătură cu divorțul. Reclamantul a considerat că aranjamentul era vătămător pentru sănătatea mintală atât a copilului, cât și a lui.

(b) Guvernul

38. Guvernul a recunoscut că relația dintre reclamant și fiica lui constituia viață de familie și că programul de vizitare reprezenta o ingerință în acel drept. A susținut, totuși, că ingerința respectivă era în conformitate cu legea, în special art. 400 și 401 C. civ. (supra, pct. 19), precum și art. 920 C. proc. civ. (supra, pct. 20). Ingerința a urmărit un scop legitim, în special, protejarea drepturilor altora, care necesita protejarea interesului superior al copilului.

39. Guvernul a mai susținut că ingerința era proporțională cu scopul legitim urmărit. Instanțele naționale au evaluat situația părților, au luat în considerare nu doar afecțiunea reclamantului, ci și comportamentul lui agresiv, și s-au bazat pe probele depuse la dosar. În plus, instanțele au acționat rapid. În consecință, Guvernul a susținut că restrângerea dreptului reclamantului a rămas în sfera de aplicare a marjei de apreciere a statului.

2. *Motivarea Curții*

(a) Principii generale

40. Principiile relevante privind ingerința în dreptul la respectarea vieții de familie sunt rezumate în *Strand Lobben și alții împotriva Norvegiei* [(MC), nr. 37283/13, pct. 202-204, 10 septembrie 2019]:

„202. Primul paragraf al art. 8 din Convenție garantează tuturor persoanelor dreptul la respectarea vieții de familie. Astfel cum reiese din jurisprudența constantă a Curții, dreptul comun al părintelui și al copilului de a fi unul în compania celuilalt constituie un element fundamental al vieții de familie, iar măsurile interne care îi împiedică să se bucure de acest drept constituie o ingerință în dreptul protejat de această dispoziție. O astfel de ingerință constituie o încălcare a acestui articol, cu excepția cazului în care este «potrivit căilor legale», urmărește un scop sau scopuri legitime în temeiul celui de-al doilea paragraf și poate fi considerată «necesară într-o societate democratică» [a se vedea, printre altele, *K. și T. împotriva Finlandei* (MC), nr. 25702/94, pct. 151, CEDO 2001-VII; *Johansen împotriva Norvegiei*, 7 august 1996, *Culegere de hotărâri și decizii* 1996-III, pct. 52].

203. Pentru a stabili dacă a fost îndeplinită ultima condiție, Curtea trebuie să examineze dacă, în lumina cauzei în ansamblul său, motivele invocate pentru a justifica această măsură sunt relevante și suficiente în sensul art. 8 § 2 [a se vedea, între multe altele, *Paradiso și Campanelli împotriva Italiei* (MC), nr. 25358/12, 24 ianuarie 2017, pct. 179]. Noțiunea de necesitate implică, de asemenea, ca ingerința să corespundă unei nevoi sociale imperative și, în special, să fie proporțională cu scopul legitim urmărit, având în vedere justul echilibru care trebuie găsit între interesele concurente relevante (*ibidem*, pct. 181).

204. În ceea ce privește viața de familie a unui copil, Curtea reamintește că există un consens amplu, inclusiv în dreptul internațional, în susținerea ideii că, în toate deciziile referitoare la copii, interesul lor este de importanță primordială [a se vedea, printre altele, *Neulinger și Shuruk împotriva Elveției* (MC), nr. 41615/07, pct. 135, CEDO 2010]. Astfel, Curtea a subliniat că, în cauzele care implică îngrijirea copiilor și restrângerile aduse dreptului de vizitare, interesele copilului trebuie să primeze în fața tuturor celorlalte considerente (a se vedea *Jovanovic împotriva Suediei*, nr. 10592/12, 22 octombrie 2015, pct. 77, și *Gnahoré împotriva Franței*, nr. 40031/98, pct. 59, CEDO 2000-IX).”

41. În plus, Curtea reiterează că dacă o restrângere a unor drepturi fundamentale se aplică cuiva care aparține unui grup deosebit de vulnerabil din societate care a suferit o discriminare considerabilă în trecut, precum persoanele cu dizabilitate mentală, atunci marja de apreciere a statului este substanțial îngustată și trebuie să existe motive foarte solide pentru restrângerile respective. Motivul acestei abordări, care pune sub semnul întrebării anumite clasificări *per se*, este acela că astfel de grupuri au fost istoric supuse prejudecăților, cu consecințe de durată, ceea ce a condus la excluderea lor socială (a se vedea, în contextul unei restrângeri a drepturilor electorale ale unei persoane diagnosticate cu depresie maniacală și plasate sub tutelă parțială, *Alajos Kiss împotriva Ungariei*, nr. 38832/06, pct. 42, 20 mai 2010, cu trimiterile suplimentare).

42. În contextul examinării prezentei cauze, Curtea nu propune să înlocuiască evaluarea instanțelor naționale cu propria sa evaluare. Cu toate acestea, trebuie să se asigure că procesul decizional care a condus la adoptarea de către instanțele naționale a măsurilor contestate a fost echitabil și a permis celor implicați să își susțină pe deplin cauza și că a fost protejat interesul superior al copilului [a se vedea *X împotriva Letoniei* (MC), nr. 27853/09, pct. 102, CEDO 2013, cu trimiterile suplimentare].

(b) Aplicarea acestor principii faptelor din prezenta cauza

43. Este recunoscut de către părți, iar Curtea consideră că s-a stabilit fără echivoc, că deciziile luate de instanțele naționale privind vizitarea de către reclamant a copilului său (supra, pct. 13 și 16) au implicat o ingerință în dreptul lui la respectarea vieții de familie în temeiul art. 8 § 1.

44. Curtea acceptă că deciziile respective au fost luate în conformitate cu legea (supra, pct. 19 și 20) și au urmărit un scop legitim, și anume protejarea drepturilor altora.

45. Astfel, ingerința îndeplinea două dintre cele trei condiții de motivare prevăzute în al doilea paragraf al art. 8 (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Strand Lobben*, citată anterior, pct. 214). Disputa în prezenta cauză privește a treia condiție: dacă ingerința era „necesară într-o societate democratică”.

46. Cu privire la acest punct, Curtea observă că instanțele naționale, în special judecătoria, nu au reținut că probele din dosarul național impuneau interzicerea vizitelor dintre reclamant și Y. Circumstanțele prezentei cauze sunt diferite de cele din *S.S. împotriva Sloveniei* (nr. 40938/16, pct. 99, 30 octombrie 2018), în care Curtea a constatat că retragerea drepturilor părintești ale reclamantului nu fusese bazată pe diagnosticul ei psihiatric, ci pe inabilitatea sa consecventă de a avea grijă de copilul ei, care fusese confirmată de toate rapoartele experților prezentate în procedurile interne. În prezenta cauză, Curtea constată că nu s-a prezentat nicio probă care să susțină teza că reclamantul era incapabil să aibă grijă de fiica lui. Notează, de asemenea, că Autoritatea pentru protecția copilului, care i-a intervievat pe ambii părinți, nu a făcut astfel de susțineri în raportul său, ci doar a recomandat ca instanța să ia în considerare interesul superior al copilului (supra, pct. 11). Curtea nu găsește, în deciziile instanțelor naționale, niciun raționament care i-ar permite să concluzioneze că susținerile lui X referitoare la incapacitatea reclamantului de a avea grijă de copilul lui (supra, pct. 8 *in fine*) au fost suficient explorate de instanțele naționale (a se vedea, *mutatis mutandis*, *X împotriva Letoniei*, citată anterior, pct. 102 și 106 *in fine*).

47. Fără a ține seama de lipsa de probe privind incapacitatea lui de a avea grijă de Y, instanțele naționale au restrâns dreptul de vizitare al reclamantului. Procedând astfel, s-au bazat, cel puțin parțial, pe faptul că acesta suferea de o afecțiune psihică (supra, pct. 13 și 16). Cu toate acestea, nu au indicat nimic concret despre cum acest fapt reprezenta o amenințare pentru Y.

48. Curtea este conștientă de faptul că instanțele naționale au avut la dispoziție o scrisoare de la spitalul de psihiatrie care indica faptul că reclamantul își luase medicația neîntrerupt și că nu suferise niciun episod de decompensare psihiatrică cauzat de afecțiunea sa psihică în trecutul recent (supra, pct. 15 și 16). De asemenea, observă că Autoritatea pentru protecția copilului a constatat că Y dezvoltase un atașament față de toți adulții din viața ei, inclusiv reclamantul, și nu a menționat în raportul său niciun abuz

pe care acesta l-ar fi putut comite față de fiica lui (supra, pct. 11). În această privință, Curtea nu poate găsi, în hotărârile naționale, niciun element obiectiv care ar justifica susținerea că tulburarea psihică a reclamantului reprezenta o amenințare pentru copilul lui.

49. Mai important, Curtea nu poate vedea ce probă ar fi putut să aducă reclamantul pentru a dovedi instanțelor naționale că starea lui de sănătate mintală nu punea în niciun pericol siguranța fiicei lui (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Kocherov și Sergeyeva împotriva Rusiei*, nr. 16899/13, pct. 111, 29 martie 2016).

50. În această privință, Curtea reiterează că nu își propune să înlocuiască evaluarea instanțelor naționale cu propria sa evaluare (a se vedea jurisprudența citată anterior la pct. 42). Misiunea de a evalua situația concretă le revine în primă instanță autorităților naționale ale statului pârât, care au, între altele, beneficiul contactului direct cu părțile în cauză. Totuși, Curtea nu poate decât să constate că, pentru evaluarea sănătății mintale a reclamantului, instanțele nu s-au bazat pe nicio expertiză recentă.

51. Deși în general autoritățile naționale ar trebui să decidă dacă este nevoie de rapoarte de expertiză (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Strand Lobben*, citată anterior, pct. 223), Curtea consideră că lipsa unor astfel de rapoarte privind starea de sănătate mintală a reclamantului în perioada în care instanțele i-au examinat acțiunea a limitat în mod substanțial evaluarea factuală a aptitudinilor lui de îngrijire, a vulnerabilității și a stării lui mintale la momentul faptelor.

52. În plus, Curtea nu găsește niciun element în hotărârile instanțelor naționale care ar explica cum au stabilit sau au evaluat acele instanțe interesul superior al copilului. De exemplu, deși au recunoscut că situația dintre părinți era tensionată în perioada respectivă (supra, pct. 16), instanțele naționale nu au dat o importanță deosebită acestui element când au stabilit programul de vizitare. Astfel, este neclar dacă instanțele au luat în considerare și au încercat să atenueze suferința pe care ar putea să o simtă copilul dacă singurul contact cu tatăl lui ar avea loc în prezența ambilor părinți, în ciuda conflictelor lor în desfășurare. Curtea nu găsește niciun argument în deciziile naționale care să indice beneficiile pentru copil ale unor astfel de măsuri de vizitare. Susținerile reclamantului au confirmat că, în loc să fie o perioadă de dialoguri semnificative între tată și copil, vizitele se sfârșeau cu certuri între adulți (supra, pct. 37).

53. În plus, Curtea nu găsește niciun element care să indice faptul că instanțele au explorat suficient susținerile potrivit cărora copilul a suferit din cauza tatălui său (supra, pct. 12). Curtea notează că Y a fost ascultată de judecător în camera de consiliu, fără să fie prezent un expert psiholog de la Autoritatea pentru protecția copilului. Nu este clar din hotărârile judecătorești în ce măsură au fost luate în considerare afirmațiile copilului referitoare la comportamentul negativ al tatălui și, dacă au fost, cum a fost influențat programul de vizitare de acest lucru.

54. În această privință, Curtea observă că legislația națională interzice în termeni absoluți pedepsele fizice, precum și tratamentul umilitor sau degradant aplicat copiilor (a se vedea *D.M.D. împotriva României*, nr. 23022/13, pct. 21, 3 octombrie 2017). În consecință, evaluarea – sau lipsa acesteia – a amenințării la adresa lui Y pare să contravină chiar interdicției abuzurilor în familie împotriva copiilor și pun la îndoială procesul decizional.

55. Curtea mai observă că nu a fost explorat niciun mijloc alternativ de către autoritățile naționale, cum ar fi vizite supravegheate implicând Autoritatea pentru protecția copilului. În această privință, Curtea reiterează că rolul principal al Autorității pentru protecția copilului este acela de a facilita contactul și de a negocia soluții între părțile implicate, în vederea promovării interesului superior al copilului. În consecință, instanțele ar fi putut să implice Autoritatea pentru protecția copilului în procedură (a se vedea, *a contrario*, *S.S. împotriva Sloveniei*, citată anterior, pct. 91).

56. Curtea notează că instanțele naționale au acționat cu promptitudine așa cum este necesar în cauze care privesc drepturi ale copiilor (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Eberhard și M. împotriva Sloveniei* nr. 8673/05 și 9733/05, pct. 127, 1 decembrie 2009, și *Ignaccolo-Zenide împotriva României*, nr. 31679/96, pct. 102, CEDO 2000-I): procedura ordonanței președințiale a început la 30 iulie 2018 și s-a încheiat trei luni și jumătate mai târziu, la 15 noiembrie 2018 (supra, pct. 7 și 16). Cu toate acestea, promptitudinea procedurii nu ar trebui să fie în detrimentul evaluării tuturor probelor relevante de către instanțe.

57. Având în vedere cele de mai sus, Curtea nu consideră că procesul decizional care a condus la decizia contestată din 15 noiembrie 2018 (supra, pct. 16) a fost desfășurat astfel încât să se asigure faptul că starea de sănătate de la data respectivă a reclamantului era evaluată corect și că toate opiniile și interesele erau luate în considerare în mod corespunzător (supra, pct. 42 și, *mutatis mutandis*, *Strand Lobben*, pct. 225, și *X împotriva Letoniei*, pct. 119, ambele citate anterior). Prin urmare, Curtea nu consideră că procedura menționată a fost însoțită de garanții proporționale cu gravitatea ingerinței și importanța intereselor în cauză.

58. Pentru aceste motive, Curtea concluzionează că a fost încălcat art. 8 din Convenție în privința reclamantului.

II. CU PRIVIRE LA PRETINSA ÎNCĂLCARE A ART. 14 DIN CONVENȚIE COROBORAT CU ART. 8

59. Reclamantul s-a plâns că a fost discriminat din motive de sănătate, în special afecțiunea sa psihică, la stabilirea dreptului de vizitare a copilului lui. S-a bazat pe art. 14 din Convenție, coroborat cu art. 8, pe care reclamantul l-a invocat, de asemenea, pe fond. Art. 14 prevede următoarele:

„Exercitarea drepturilor și libertăților recunoscute de [prezenta] Convenție trebuie să fie asigurată fără nicio deosebire bazată, în special, pe sex, rasă, culoare, limbă, religie, opinii politice sau orice alte opinii, origine națională sau socială, apartenență la o minoritate națională, avere, naștere sau orice altă situație.”

A. Cu privire la admisibilitate

60. Curtea a hotărât în mod constant că art. 14 din Convenție completează celelalte dispoziții materiale din Convenție și protocoalele acesteia. Art. 14 nu are o existență independentă deoarece are efecte numai în coroborare cu „exercitarea drepturilor și libertăților” apărute astfel. Deși aplicarea art. 14 nu presupune încălcarea acestor dispoziții – și în această măsură este autonom – nu poate fi aplicat decât dacă faptele în cauză intră în domeniul de aplicare al uneia sau mai multora dintre acestea. Interzicerea discriminării, consacrată în art. 14, se extinde dincolo de exercitarea drepturilor și libertăților pe care Convenția și protocoalele acesteia cer fiecărui stat să le garanteze. Se aplică și drepturilor suplimentare care intră în sfera de aplicare generală a oricărui articol din Convenție, pe care statul a decis în mod voluntar să le prevadă [a se vedea, între multe altele, *Molla Sali împotriva Greciei* (MC), nr. 20452/14, pct. 123, 19 decembrie 2018, cu trimiterile suplimentare].

61. Curtea a constatat că hotărârile naționale care limitau vizitele dintre reclamant și fiica lui au constituit o ingerință în dreptul său la respectarea vieții de familie în temeiul art. 8 § 1 (supra, pct. 43). Prin urmare, art. 14 din Convenție coroborat cu art. 8 este aplicabil în prezenta cauză.

62. Curtea constată, în continuare, că acest capăt de cerere nu este nici vădit nefondat, nici inadmisibil pentru alte motive enumerate la art. 35 din Convenție. Prin urmare, trebuie să fie declarată admisibil.

B. Cu privire la fond

1. Observațiile părților

(a) Reclamantul

63. Reclamantul a susținut că s-a aflat într-o situație mai puțin favorabilă decât a unei persoane fără o afecțiune psihică. Datorită stării lui de sănătate, s-a considerat că reprezenta un pericol inerent pentru copilul lui, fără nicio evaluare a situației concrete, a evoluției bolii lui sau a simptomelor.

(b) Guvernul

64. Guvernul a susținut, în principal, că instanțele naționale nu l-au tratat pe reclamant diferit de nicio altă persoană, inclusiv de soția lui. Acestea au evaluat capacitatea psihică a ambilor părinți de a crește copilul. Principalul motiv pentru care instanțele au limitat vizitele reclamantului la copil a fost interesul superior al copilului, luând în considerare starea emoțională a

reclamantului, agresivitatea lui fizică și psihologică față de soția lui, comportamentul lui dezechilibrat și mediul conflictual generat de procesul de divorț.

2. Motivarea Curții

(a) Principii generale

65. Principiile relevante stabilite în temeiul art. 14 din Convenție au fost recent reiterate în *Molla Sali* (citată anterior, pct. 133-37):

„133. Pentru ca o problemă să fie ridicată în temeiul art. 14 trebuie să existe o diferență în tratamentul persoanelor în situații similare sau comparabile în mod relevant [a se vedea, între multe altele, *Konstantin Markin împotriva Rusiei* (MC), nr. 30078/06, pct. 125, CEDO 2012; *X și alții împotriva Austriei* (MC), nr. 19010/07, pct. 98, CEDO 2013; *Khamtokhu și Aksenchik împotriva Rusiei* (MC), nr. 60367/08 și 961/11, pct. 64, 24 ianuarie 2017, și *Fábián împotriva Ungariei* (MC), nr. 78117/13, 5 septembrie 2017, pct. 113]. Cu alte cuvinte, cerința de a demonstra o poziție similară nu necesită faptul ca grupurile de comparat să fie identice.

134. Cu toate acestea, nu orice diferență de tratament va constitui o încălcare a art. 14. Doar diferențele de tratament bazate pe o caracteristică identificabilă, sau un «statut», pot constitui discriminare în înțelesul art. 14 (a se vedea *Fábián*, citată anterior, pct. 113 și trimerile citate). În acest context, Curtea reiterează că sintagmei «alt statut» i s-a dat, în general, un sens larg în jurisprudența sa [a se vedea *Carson și alții împotriva Regatului Unit* (MC), nr. 42184/05, CEDO 2010, pct. 70] și interpretarea sa nu a fost limitată la caracteristici care sunt personale în sensul că sunt înăscute sau inerente (a se vedea *Clift împotriva Regatului Unit*, nr. 7205/07, pct. 56-59, 13 iulie 2010). De exemplu, o problemă de discriminare a apărut în cauze în care statutul reclamantilor, care servea drept pretinsa bază pentru tratamentul discriminator, era determinat în raport cu situația lor familială, precum locul de domiciliu al copiilor lor (a se vedea *Efe împotriva Austriei*, nr. 9134/06, pct. 48, 8 ianuarie 2013). Prin urmare, având în vedere obiectivul său și natura drepturilor pe care caută să le protejeze, art. 14 din Convenție acoperă și circumstanțe în care tratarea mai puțin favorabilă a unei persoane are legătură cu situația sau caracteristicile unei alte persoane (a se vedea *Guberina împotriva Croației*, nr. 23682/13, pct. 78, CEDO 2016 și *Škorjanec împotriva Croației*, nr. 25536/14, pct. 55, 28 martie 2017, precum și *Weller împotriva Ungariei*, nr. 44399/05, pct. 37, 31 martie 2009).

135. Curtea, de asemenea, reiterează că în exercitarea drepturilor și libertăților garantate de Convenție, art. 14 oferă protecție împotriva tratamentului diferit, fără o justificare obiectivă și rezonabilă, al persoanelor în situații similare. În înțelesul art. 14, o diferență de tratament este discriminatorie dacă «nu are o justificare obiectivă și rezonabilă», adică dacă nu urmărește un «scop legitim» sau dacă nu există un «raport rezonabil de proporționalitate» între mijloacele folosite și scopul urmărit [a se vedea *Fabris împotriva Franței* (MC), nr. 16574/08, CEDO 2013 (extrase), pct. 56].

136. Statele contractante se bucură de o anumită marjă de apreciere în a evalua dacă și în ce măsură diferențele în situații altfel similare justifică un tratament diferit. Sfera de aplicare a acestei marje variază în funcție de circumstanțe, de obiect și de istoricul acestuia [a se vedea *Stummer împotriva Austriei* (MC), nr. 37452/02, pct. 88, CEDO 2011].

137. În ceea ce privește sarcina probei în legătură cu art. 14 din Convenție, Curtea a reținut că, odată ce reclamantul a demonstrat o diferență de tratament, revine Guvernului sarcina de a arăta că aceasta era justificată [a se vedea *Khamtokhu și Aksenchik*, citată anterior, pct. 65; *Vallianatos și alții împotriva Greciei* (MC), nr. 29381/09 și 32684/09, pct. 85, CEDO 2013 (extrase); *D.H. și alții împotriva Republicii Cehe* (MC), nr. 57325/00, pct. 177, (CEDO 2007-IV)].”

66. Mai mult, Curtea a constatat că o distincție făcută pe baza stării de sănătate a unui individ ar trebui să fie acoperită – ori ca dizabilitate ori ca o formă a acesteia – de termenul „altă situație” în textul art. 14 din Convenție (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Kiyutin împotriva Rusiei*, nr. 2700/10, pct. 57, CEDO 2011, precum și *Guberina*, citată anterior, pct. 76, cu trimiterile suplimentare, și *Çam împotriva Turciei* nr. 51500/08, pct. 69, 23 februarie 2016).

(b) Aplicarea acestor principii în prezenta cauză

67. Întorcându-ne la faptele prezentei cauze, Curtea notează că afecțiunea psihică a reclamantului a fost menționată în motivarea ambelor hotărâri naționale care priveau programul de vizitare a fiicei lui (supra, pct. 13 și 16).

68. De la început, Curtea acceptă că afecțiunea psihică poate fi un factor relevant de care trebuie să se țină seama când se evaluează capacitatea părinților de a avea grijă de copilul lor [a se vedea, *mutatis mutandis*, *S.S. împotriva Sloveniei*, citată anterior, pct. 95, și *K. și T. împotriva Finlandei* (MC), nr. 25702/94, pct. 167, CEDO 2001-VII]. Prin urmare, faptul că afecțiunea psihică a reclamantului a fost menționată în evaluarea instanțelor este de așteptat și nu ridică, în sine, o problemă în temeiul art. 14 din Convenție. Totuși, a te baza pe afecțiunea psihică ca element decisiv sau chiar ca un element dintre altele poate constitui discriminare când, în circumstanțele specifice ale cauzei, afecțiunea psihică nu are o influență asupra abilității părinților de a îngriji copilul. În prezenta cauză, deși afecțiunea psihică a reclamantului nu a fost singurul element luat în considerare de instanțe, a fost prezentă în toate stadiile procesului decizional (supra, pct. 13 și 16).

69. Curtea concluzionează că influența afecțiunii psihice a reclamantului asupra evaluării cererii sale a fost stabilită și, având în vedere considerațiile precedente, a fost un factor decisiv care a condus la decizia de a limita întâlnirile sale cu Y [a se vedea, *mutatis mutandis*, și în domeniul de aplicare al presupusei discriminări pe baza orientării sexuale, *E.B. împotriva Franței* (MC), nr. 43546/02, pct. 88-89, 22 ianuarie 2008].

70. Prin urmare, reclamantul a suferit o diferență de tratament față de alți părinți care urmăreau să aibă întâlniri cu copiii lor înstrăinați. Această diferență era bazată pe sănătatea lui mintală, un motiv care este inclus în „altă situație” (supra, pct. 66).

71. Mai mult, Curtea reiterează că a constatat, în evaluarea plângerii reclamantului în temeiul art. 8 din Convenție, că hotărârile naționale care îi limitau întâlnirile cu copilul său au urmărit un scop legitim, și anume protejarea drepturilor altora (supra, pct. 44). Curtea nu vede niciun motiv să constate altfel în contextul art. 14.

72. În consecință, rămâne să se stabilească dacă diferența de tratament era justificată (a se vedea jurisprudența citată anterior la pct. 65).

73. În conformitate cu principiul subsidiarității, nu este sarcina Curții să se pună în locul autorităților naționale și să decidă dacă afecțiunea psihică a reclamantului i-a afectat abilitatea de a avea grijă de Y. Curtea trebuie să verifice în temeiul Convenției deciziile luate de aceste autorități în exercițiul puterii lor de apreciere (a se vedea, *mutatis mutandis*, *K. și T. împotriva Finlandei*, citată anterior, pct. 154). Cu alte cuvinte, Curtea trebuie să examineze dacă autoritățile naționale au furnizat suficiente motive pentru a lua în considerare afecțiunea psihică a reclamantului în evaluarea lor.

74. În examinarea capătului de cerere întemeiat pe art. 8 din Convenție, Curtea a concluzionat că raportarea la afecțiunea psihică a reclamantului nu a fost însoțită de o evaluare națională autentică a situației lui curente (supra, pct. 57). De fapt, nu există nimic în hotărârile instanțelor naționale care să indice Curții riscul pe care reclamantul se presupune că îl prezenta pentru copilul său. Nici o evaluare autentică a susținerilor că acesta manifestase un comportament negativ față de Y nu a existat (supra, pct. 53-54). Curtea nu poate decât să concluzioneze că reclamantul era perceput ca o amenințare din cauza afecțiunii lui psihice fără alte considerații cu privire la circumstanțele concrete ale cauzei și la situația familiei. În această privință, cauza diferă de situația examinată de Curte în *S.S. împotriva Sloveniei*, unde reclamantei i s-au retras drepturile părintești nu pe baza diagnosticului ei psihiatric, ci a incapacității ei de a avea grijă de copil, incapacitate confirmată de toate rapoartele de expertiză prezentate în cadrul procedurii (a se vedea *S.S. împotriva Sloveniei*, citată anterior, pct. 99 și 108, precum și supra, pct. 46).

75. Cu privire la acest punct, Curtea mai notează că legislația națională recunoaște dreptul la viață privată și libera exercitare a tuturor drepturilor civile persoanelor cu tulburări psihice (supra, pct. 25). Mai mult, CDPD, la care statul pârât este parte, recunoaște persoanele cu dizabilități ca subiecți de drept și ca deținători de drepturi (supra, pct. 30 și 32). Acesta este și cazul oricărei persoane care suferă de o afecțiune psihică.

76. Curtea notează că comunitatea internațională s-a străduit în mod constant pentru o protecție mai bună și mai coerentă pentru drepturile persoanelor cu afecțiuni psihice și dizabilități psihice. Standardele și recomandările internaționale (supra, pct. 27-34) încurajează respectarea egalității, demnității și oportunităților egale pentru persoanele cu dizabilități psihice. Deosebit de relevant pentru faptele prezentei cauze, persoanele cu tulburări psihice trebuie să primească asistență corespunzătoare de la stat

pentru îndeplinirea responsabilităților lor legate de creșterea copiilor și copiii nu trebuie să fie separați de părinții lor fără un control judecătoresc corespunzător al autorităților competente (supra, pct. 30).

77. În jurisprudența sa, Curtea a mai recunoscut că persoanele bolnave psihic reprezintă un grup vulnerabil ale căror drepturi necesită o considerație specială din partea autorităților statului [supra, pct. 41, precum și *B. împotriva României (nr. 2)*, nr. 1285/03, pct. 86 și 114, 19 februarie 2013, și *S.S. împotriva Sloveniei*, citată anterior, pct. 84].

78. Curtea reiterează că a constatat că instanțele naționale nu au evaluat în mod corespunzător sănătatea mintală a reclamantului (supra, pct. 57). În plus, Curtea nu identifică în hotărârile naționale niciun element care să îi permită să determine dacă sănătatea mintală a reclamantului era un aspect relevant de luat în considerare (supra, pct. 47). În acest sens și fără a aduce atingere principiului subsidiarității (supra, pct. 73), Curtea consideră că faptul că reclamantul suferea de o afecțiune psihică nu poate în sine să justifice tratamentul lui diferit față de alți părinți care urmăreau să aibă contact cu copiii lor. În special, Curtea reține că, la data pronunțării hotărârilor naționale, reclamantul își luase medicația cu regularitate și de 2 ani nu avusese niciun episod de decompensare psihiatrică cauzat de boala lui (supra, pct. 15). În consecință, Curtea concluzionează că restrângând contactul reclamantului cu copilul lui, instanțele naționale au făcut o distincție bazată pe starea lui de sănătate mintală pentru care acestea nu au furnizat motive relevante și suficiente.

79. În aceste circumstanțe, Curtea poate accepta că a fost stabilit un caz *prima facie* de discriminare. Sarcina probei se mută apoi la statul pârât, care respinge baza prezumției sau prezintă o justificare pentru aceasta. De asemenea, statul pârât trebuie să arate în mod convingător că diferența de tratament nu a fost discriminatorie, cu alte cuvinte contactul reclamantului cu copilul lui nu a fost restrâns din motive discriminatorii, ci mai degrabă că afecțiunea lui psihică i-a afectat într-adevăr abilitatea de a avea grijă de copilul lui sau că existau alte motive rezonabile pentru o astfel de restrângere. Având în vedere în mod deosebit specificitatea faptelor și natura afirmațiilor făcute în acest tip de cauză, ar fi extrem de dificil în practică ca reclamantul să dovedească discriminarea fără un astfel de transfer al sarcinii probei (a se vedea, *mutatis mutandis*, *D.H. și alții împotriva Republicii Cehe*, citată anterior, pct. 189).

80. Totuși, având în vedere considerațiile de mai sus, Curtea concluzionează că statul pârât nu a adus motive convingătoare care să respingă prezumția de discriminare împotriva reclamantului pe motivul sănătății lui mintale (supra, pct. 64).

81. În consecință, a fost încălcat art. 14 din Convenție coroborat cu art. 8.

III. CU PRIVIRE LA APLICAREA ART. 41 DIN CONVENȚIE

82. Art. 41 din Convenție prevede:

„Dacă Curtea declară că a avut loc o încălcare a Convenției sau a protocoalelor sale și dacă dreptul intern al înaltei părți contractante nu permite decât o înlăturare incompletă a consecințelor acestei încălcări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o reparație echitabilă.”

A. Prejudiciu

83. Reclamantul a solicitat 25 000 euro (EUR) cu titlu de prejudiciu moral.

84. Guvernul a considerat această pretenție excesivă și a susținut că constatarea unei încălcări reprezintă o reparație echitabilă suficientă.

85. Curtea consideră că reclamantul trebuie să fi suferit un prejudiciu moral care nu poate fi compensat prin simpla constatare a unei încălcări. ținând seama de natura încălcării constatate și pronunțându-se în echitate, Curtea acordă reclamantului suma de 10 000 EUR cu titlu de despăgubire pentru prejudiciul moral.

B. Cheltuieli de judecată

86. Reclamantul nu a solicitat rambursarea cheltuielilor de judecată.

87. În consecință, Curtea nu acordă nicio sumă cu acest titlu.

C. Dobânzi moratorii

88. Curtea consideră necesar ca rata dobânzilor moratorii să se întemeieze pe rata dobânzii facilității de împrumut marginal, practică de Banca Centrală Europeană, majorată cu trei puncte procentuale.

PENTRU ACESTE MOTIVE, CURTEA

1. *Declară*, în unanimitate, cererea admisibilă;
2. *Hotărăște*, în unanimitate, că a fost încălcat art. 8 din Convenție;
3. *Hotărăște*, cu cinci voturi la două, că a fost încălcat art. 14 din Convenție coroborat cu art. 8;

4. *Hotărăște*, în unanimitate,

- (a) că statul pârât trebuie să plătească reclamantului, în termen de trei luni de la data rămânerii definitive a hotărârii, în conformitate cu art. 44 § 2 din Convenție, suma de 10.000 EUR (zece mii de euro), care trebuie convertită în moneda națională a statului pârât la rata de schimb aplicabilă la data plății, cu titlu de prejudiciu moral, plus orice sumă ce poate fi datorată cu titlu de impozit;
- (b) că, de la expirarea termenului menționat și până la efectuarea plății, această sumă trebuie majorată cu o dobândă simplă, la o rată egală cu rata dobânzii facilității de împrumut marginal practică de Banca Centrală Europeană, aplicabilă pe parcursul acestei perioade, majorată cu trei puncte procentuale.

5. *Respinge* cererea de acordare a unei reparații echitabile pentru celelalte capete de cerere.

Redactată în limba engleză și comunicată în scris la 18 februarie 2020, în conformitate cu art. 77 § 2 și 3 din Regulamentul Curții.

Marialena Tsirli
Grefier

Jon Fridrik Kjølbro
Președinte

În conformitate cu art. 45 § 2 din Convenție și art. 74 § 2 din Regulamentul Curții, opinia separată a domnilor judecători Mourou-Vikström și Ravarani se anexează la prezenta hotărâre.

J.F.K.
M.T.

**OPINIA SEPARATĂ A JUDECĂTORILOR MOUROU-
VIKSTRÖM ȘI RAVARANI**

Întrucât pe baza informațiilor factuale disponibile furnizate în hotărâre nu am putut discerne suficiente elemente pentru a concluziona că a existat o discriminare, ne-am simțit obligați să votăm împotriva constatării unei încălcări a art. 14 coroborat cu art. 8.